

12/ **Tema** Mangel på lærlinge /arbejdskraft på Bornholm:

/af Louise Skøtt Gadeberg / www.passionkommunikation.dk

Manglen på lærlinge og fremtidens arbejdskraft er et fælles ansvar

Både lærlinge og arbejdskraft i de bornholmske håndværksvirksomheder er en mangelvare, og især VVS- og elektriker-mestrene er pressede. Samtidig har unge på smede- og mekanikerlinjerne på Campus svært ved at finde en læreplads – og på Campus kræver budgettet, at kun linjer med ansøgere oprettes. Imens tordner øens udvikling derudaf og behovet for lærlinge og arbejdskraft bliver stadig større. Spørgsmålet er, hvad der skal til for at løse problemet, og hvem der skal gøre hvad – hvornår.

Jacob Svendsen er bekymret. Han er direktør i VVS-virksomheden Flemming Svendsen VVS, som han driver videre efter faderen, og det kunne han godt tænke sig at blive ved med. Ja, faktisk kunne han godt tænke sig at udvide butikken, men han er udfordret af, at flere af hans ældre ansatte på et tidspunkt inden for nær fremtid går på pension. Med de pensionerede medarbejdere

14/ Tema Mangel på lærlinge /arbejdskraft på Bornholm:

forsvinder også en stor faglig viden og know how samt de udførelsen af de mange mandetimer, virksomheden hviler på for at overleve. For Jacob Svendsen er det en stor udfordring at skaffe unge lærlinge til virksomheden, for på Campus i Rønne er VVS-linjen ikke oprettet på grund af mangel på ansøgere.

Branchen:

'Vi skylder vores unge en løsning'

Det er ikke kun på Bornholm men på landsplan, at danmarkshistoriens største generationer i disse år forlader arbejdsmarkedet og skal erstattes af nogle af de mindste årgange nogensinde. Kombineret med et begrænset antal unge her på Bornholm og en ikke altid bred søgning på de udbudte fag betyder det, at nogle fag tørster efter ny, ung arbejdskraft at investere i. Mens få andre har urealistisk mange lærepladsansøgere.

- Jeg er virkelig bekymret. Det er i min optik vores største udfordring pt. her

på Bornholm. For når vi har en ø i så rivende en udvikling, hvordan skal vi få bygget alle de restauranter og hoteller og virksomheder, der skal til for at håndtere alle de gæster og tilflyttere, vi håber på, hvis vi allerede nu ikke har mandskab nok, spørger han retorisk og tilføjer:

- Jeg mener virkelig, at vi skylder vores unge at få løst denne her problematik én gang for alle. Der er et mismatch mellem, hvad vi uddanner og hvad, vi har brug for ude i brancherne her på Bornholm, ikke kun i min egen, konstaterer han og henviser til de andre håndværksvirksomheders situation qua sin formandspost i Rønne Håndværker- og Industriforening. Spørgsmålet er, hvor kæden falder af – og hvordan vi får den på igen, så vi kan følge med øens udvikling mener Jacob Svendsen.

Han mener, der sker en skævvridning, når de unge skal vælge uddannelse - at det ikke hjælper på, at det i mange

” - Jeg mener virkelig, at vi skylder vores unge at få løst denne her problematik én gang for alle. Der er et mismatch mellem, hvad vi uddanner og hvad, vi har brug for ude i brancherne her på Bornholm

”

Jacob Svendsen

øjne er finere at tage en boglig uddannelse end en håndværksuddannelse, når vejledningen af de unge varetages af vejledere, der selv har en boglig baggrund.

- Vi mangler at udfordre de unge og skabe forståelse for, hvor mange muligheder der er i en praktisk orienteret uddannelse. Det skal foldes ud for dem, hvilke faggrupper der mangler og venter på dem – at det også kan være innovativt og entreprenant at være håndværker. Vi taler ikke om at overtale dem, der hellere vil være bankdirektør, men om at tage nogle grundige snakke med de unge, der er i tvivl – eller slet ikke har nogen uddannelsesplaner.

Campus:

Vi opretter det, de unge søger

På Campus skal kassen stemme. Og i en tid med nedskæringer fra regeringen på to procent hvert år frem til år 2020, bliver regnskabet i sagens na-

tur mere og mere presset. Derfor er man på Campus nødt til at prioritere midlerne efter, hvor man får mest for pengene – og det gør man ved kun at oprette de linjer, der er et vis antal ansøgere til.

Så når VVS-linjen f.eks. kun får to ansøgere, så er den hårde virkelighed, at det økonomisk ikke kan hænge sammen at oprette en sådan linje, akut mangel på VVS'ere på Bornholm eller ej. Paradokset ligger her især i, at der på andre velsøgte fag kommer til at mangle mange lærepladser, forklarer John Anker, uddannelsesleder på Campus Bornholm.

- De unge vælger det, de tror på, og det de interesserer sig for. Og der er ikke ret mange ansøgninger til VVS- og industriteknikker-linjerne desværre. Samtidig har vi mange ansøger på vores nuværende tre hovedforløb, dvs. tømrer, personvognsmekaniker og smed – og her ender vi ofte med at

” - Manglen på lærlinge inden for nogle fag og manglen på lærepladser inden for andre er alles problem, hvorfor der også skal findes en kollektiv løsning her på Bornholm.
- Det her er ikke nogens skyld, men det er til gengæld et virkelig stort problem. Det her kan vi kun løse sammen. ”

John Anker,
Uddannelsesleder på Campus Bornholm

16/ **Tema** Mangel på lærlinge /arbejdskraft på Bornholm:

måtte have elever i praktik på skolen (SKP-elever, red.), og det har vi pt. på alle tre områder, forklarer han.

Han mener, at manglen på lærlinge inden for nogle fag og manglen på lærepladser inden for andre er alles problem, hvorfor der også skal findes en kollektiv løsning her på Bornholm.

- Det her er ikke nogens skyld, men det er til gengæld et virkelig stort problem. Det her kan vi kun løse sammen – vi her på Campus, virksomhederne, UU-vejledningen og kommunen, mener Anker.

Selv 'alle' er langt fra nok

Regeringens mål for erhvervsuddannelser handler bl.a. om, at 30 procent af en ungdomsårgang (9.-10. klasse) i 2025 skal vælge at tage en håndværksuddannelse. Men det mål blev allerede indfriet på Bornholm i 2016.

Problemet her er nemlig ikke den procentuelle fordeling af ansøgere på erhvervsuddannelserne men størrelsen på den totale mængde af ansøgere – og så fordelingen på de forskellige fag.

” - Jeg går meget ind for det frie valg, også selvom det engang imellem er på kanten af det fornuftige. Men jeg vil gerne have lov til at træffe mit valg oplyst, og det samme bør gælde de unge. ”

Peter Vesløv, formand for Business Center Bornholm og direktør i Beck Pack Systems

Og dér skal vi tænke alternativt, mener John Anker.

- Vi er nødt til at have fat i de unge, der går rundt på øen uden uddannelse. De skal opsøges, ind på et grundforløb og ud i virksomhederne og bestille noget. Og så skal flere unge vælge en erhvervsuddannelse frem for en gymnasial uddannelse, selvom det ikke er populært at sige. Eller måske kombinationsmodellen kaldet EUX, hvor den unge får begge dele med sig.

Bornholmermodellen:

Det lange, seje træk, der virker

Peter Vesløv er formand for Business Center Bornholm og direktør i Beck Pack Systems – og så er han manden bag Bornholmermodellen, som det koordinerede samarbejde om at finde en løsning på denne problematik kaldes. Helt særligt ved initiativet er, at alle interessenter er med om bordet, når der skal tænkes i fremtidssikre løsninger.

- Jeg går meget ind for det frie valg,

18/ **Tema** Mangel på lærlinge /arbejdskraft på Bornholm:

også selvom det engang imellem er på kanten af det fornuftige. Men jeg vil gerne have lov til at træffe mit valg oplyst, og det samme bør gælde de unge. Hvis vi f.eks. inden for smedefaget kan garantere 30 lærepladser til elever med et vis snit, og vi samtidig kan oplyse de unge om, at der på mekanikerfaget kun loves fem pladser, kan eleven og dennes forældre så vurdere, hvad der er mest fremtid og sikkerhed i at søge ind på.

Peter Vesløv mener, at det kommunikativt er lettere for de unge at vælge en gymnasial uddannelse. Ofte skal kammeraterne også den vej og her er gode fester og et fedt studiemiljø, hvilket er vigtigt, når man går i 8. og 9. klasse. Samtidig udskyder en gymnasial uddannelse et egentlig valg af, hvad man gerne vil på sigt.

- Når mange unge med en gymnasial uddannelse ikke anvender deres uddannelse til at læse videre, så må man spørge sig selv, om man kunne have vejledt de unge bedre. Vejledningsområdet har undergået forskel-

lige statslige reformer de sidste ti år og nu er det sådan, at vejlederne kun må vejlede de uafklarede. Så når min nevø siger, han er afklaret, så må de ikke vejlede ham, konstaterer Peter Vesløv og fortsætter:

- Men måske ville han være bedre tjent med noget andet end gymnasiet? Noget, jeg som voksen kan gennemskue, som han ikke selv har erkendt endnu? Der er ikke tale om dårlig vejledning på det her område, men om manglende arbejdsrum for vejlederne. Og dér er vi virksomheder nødt til at træde til og tage teten, mener Peter Vesløv.

Løsningen er et langt, sejt træk og et samarbejde alle implicerede imellem – et 'livtag' med hele problematikken og en aflysning af dansen om den varme grød.

- Vi skal have lærepladsgarantier på bestemte fag og mere synlighed fra erhvervene på skolerne. Vi er som branche nødt til at forstå, at vi skal være synlige, lækre og helt skarpe på at formidle, hvilke muligheder der er for de unge hos os. Den organisering

– også mellem virksomheder, der måske kan dele en lærling – forsøger vi at få på benene i styregruppen bag bornholmermodellen.

- Men der er ikke nogen hurtige løsninger på det her, som hjælper om to uger eller to måneder. Men jeg tror på, at Bornholmermodellen kan skabe en holdbar udvikling på den lange bane, slutter Peter Vesløv.

Winni Grosbøll:

De unge skal vejledes bedre

Med i styregruppen bag Bornholmermodellen sidder også borgmester Winni Grosbøll (S). Også hun er knusende bevidst om situationens alvor – en svær problematik, der hænger ved fra 00'ernes krisetider, forklarer hun.

” - Det handler om at lære de unge det, man gerne vil have, de skal være og bære med sig videre. ”

Winni Grosbøll, Borgmester på Bornholm

Derfor er det essentielt, at Bornholmermodellen går praktisk til værks i form af f.eks. en tidligere introduktion mellem folkeskoleelever i 8. klasse og øens virksomheder, samt en bedre vejledning af de unge, forklarer hun.

- Derfor har vi i Kommunalbestyrelsen valgt at skrue op for vejledningsindsatsen og har i budgettet for 2017 afsat en bevilling til netop dette. For det er vigtigt at klæde de unge bedre på til at træffe det rigtige valg. Det er ikke et problem, at de unge vælger en gymnasial uddannelse, hvis det er det, de vil. Men det skal være et reflekteret valg – og ikke fordi der er federe fester på gymnasiet, konstaterer hun. Hun mener også, at lærepladsgarantier også kan få de unge til at overveje at vælge anderledes – og dermed give Campus bedre muligheder for at oprette flere grundforløb på flere fag, så der kommer mere diversitet i, hvilke fagkompetencer der uddannes her på øen.

Også opkvalificeringsforløb af ledige, ikke-uddannede og flygtninge i bran-

” Vi deler ansvaret og indsatsen - og regningen ”

Winni Grosbøll, Borgmester på Bornholm

cherettede forløb er en god ide og godt i gang. Og selvom det ikke giver mere faglært arbejdskraft nu og her, giver det trods alt arbejdskraft. For virkeligheden er, at faglært arbejdskraft tager fire år at uddanne – hvor efter en del af de unge tager over.

- Der bliver kun født cirka 240 børn herovre om året, så selvom ALLE i en ungdomsårgang tog en uddannelse, ville vi stadig ikke have nok. Derfor er vi nødt til at tiltrække flere fagressourcer til øen generelt, mener borgmesteren.

Vi deler ansvaret og indsatsen - og regningen.

Fordi håndværksmestrene har været vant til høj ledighed, er de måske også blevet lidt for godt vant i forhold til let at kunne tiltrække arbejdskraft – måske har man glemt, hvad det vil sige at gøre sig attraktiv som arbejdsplads, hvilket er afgørende, når man pludselig er i konkurrence med andre om den gode arbejdskraft.

Og her hjælper hovedrysten af de unges mobilvaner og facon slet ikke

20/ **Tema** Mangel på lærlinge /arbejdskraft på Bornholm:

” - Vi skal også komme de unge kollektivt i møde i denne problematik. Vi har givet dem et prædikat af, at de ikke kan andet end at taste løs på deres mobiltelefoner. Men det er langt fra virkeligheden. De har så mange ressourcer, og mange er sindssygt ambitiøse og dygtige. Og det skal vi tage seriøst. Ja, måske kan de ligefrem lære vi andre noget nyt, slutter hun.

Winni Grosbøll, Borgmester på Bornholm

– ungdommen i dag er ikke mere af lave, end vi selv var, da vi var unge, konstaterer hun.

- Det handler om at lære de unge det, man gerne vil have, de skal være og bære med sig videre. Engang kunne man sidde og vente på, at en ydmyg lærling bankede på og aller nådigst bad om en læreplads eller sætte yngstemanden til alt det værste skraldearbejde.

- Men unge i dag er anderledes. Som mor til to teenagere kan jeg skrive under på, at de er meget bevidste om deres ressourcer og muligheder som unge af i dag. De forventer at blive taget seriøst, og de ved, der er rift om dem. Og det må mestrene tage alvorligt.

Men det handler også om forventningsafstemning den anden vej, mener hun. Mange unge har aldrig haft et job før, og de skal lære, hvad det vil sige at være pligttopfyldende på en voksen arbejdsplads. Derfor skal mødet mellem mester og lærling ske meget tidligere på grundforløbet.

Men ingen fest uden penge på lommen, som bekendt. Både Bornholmermodellen og de mange tiltag i virksomhederne, på Campus og i kommunalt regi i øvrigt vil koste penge. Udgifter Winni Grosbøll gerne vil være med til at dække.

- Fordi det her er en fælles udfordring, skal vi også tage fælles ansvar, og det gør vi bedst i en fælles finansiering, hvor både branche og kommune bidrager, mener hun.

Men penge er ikke nok.

- Vi skal også komme de unge kollektivt i møde i denne problematik. Vi har givet dem et prædikat af, at de ikke kan andet end at taste løs på deres mobiltelefoner. Men det er langt fra virkeligheden. De har så mange ressourcer, og mange er sindssygt ambitiøse og dygtige. Og det skal vi tage seriøst. Ja, måske kan de ligefrem lære vi andre noget nyt, slutter hun.

CASE 1:

Afvekslingen mellem murerfaget og gymnasiebøgerne gør mig mere koncentreret begge steder.

Antoinette Jørgensen er 16 år og fra Aakirkeby. Hun går på EUX-linjen på Campus, hvor hun tager en erhvervsuddannelse som murer, samtidig med fag på gymnasialt niveau. Kombinationen gør hende bedre til begge dele, mener hun.

- Jeg ville gerne have det gymnasiale, selvom jeg har for meget krudt bagi til kun at sidde på skolebænken, så jeg har mulighed for at læse videre senere. Samtidig er jeg glad for at bruge mine hænder og er meget pertentlig, og murerfaget passer mig derfor godt. Jeg er tre dage på værkstedet og to dage på gymnasiet – det gør det nemmere at overskue bøgerne, når jeg ikke kun hænger over dem. Så bliver det ikke for kedeligt, så det hele går i fisk.

Hun skal på et tidspunkt over og tage resten af EUX-uddannelsen, da Campus ikke udbyder EUX-murer på højere niveau end grundforløb. Men det er okay, for drømmen slutter ikke her.

- Jeg drømmer om at komme ind i politiet, for jeg har været i praktik på Bornholms Politistation. Men det er altid godt at have et håndværk og en gymnasial uddannelse med sig.

CASE 2:

Det er så svært at finde læreplads, at jeg overvejer at skifte fag.

Mathias Skov er 18 år og fra Nexø. Han læser til automekaniker og har altid interesseret sig for biler.

- Lige pt. har jeg ikke de store fremtidsplaner med det – det er mere for at få en uddannelse, og så kunne jeg lige så godt tage noget, der interesserer mig. Jeg har kun læst i otte måneder og har tre år tilbage. Og jeg har allerede været i praktik tre steder på øen, og de var - så vidt jeg ved - glade for at have mig.

Men det gode praktikperioder betyder ikke, det er let at finde en læreplads.

- Jeg er frisk, passer mit arbejde, er meget grundig og står inde for mit arbejde. Jeg har ingen problemer med at stå op om morgen, jeg ryger ikke og har ikke noget problem med at lade min mobil ligge i min bil, når jeg er på arbejde.

- På værkstederne siger de også, at det ikke er personligt, så jeg klør på, søger, venter og håber, at det løser sig. Men det bliver svært. Vi er 18 mekanikere, der skal have læreplads til sommer – og der er kun 2-3 pladser i branchen om året. Resten skal i praktik på skolen. Og det ved jeg ikke, om jeg har lyst til, slutter han.